

Code of Action

Handbook

What is Nature isn't Neat?

It's an alternative way of managing grasslands in green spaces to benefit nature by creating meadow areas and being less 'tidy'. This lets wildflowers and grasses flower and grow and creates better habitats for pollinators, such as bees and butterflies.

Why do we want to change management?

We are currently in a biodiversity and climate crisis and Wales is one of the world's most nature depleted countries. Since the 1980's half of all our pollinator species have declined and we've lost 97% of our wildflower meadows in less than one hundred years.

Grasslands can store as much carbon as forests. Reducing mowing allows plants to grow bigger root systems, storing more carbon in the soil and helping combat the growing climate crisis. Better root systems increase soil aeration, making them more permeable to water and helps reduce flooding.

Why public green spaces?

Green infrastructure includes parks, road verge, trees, amenity green spaces and more. Even though some of these patches can be small, they all add up to a big area. Green infrastructure also helps create connections across the landscape, allowing pollinators to move freely from flower to flower.

Objectives

- Create wildflower-rich habitats for pollinators across Gwent's green spaces
- Connect areas of existing habitats
- Increase diversity and abundance of pollinators in Gwent

Nature isn't Neat Approach

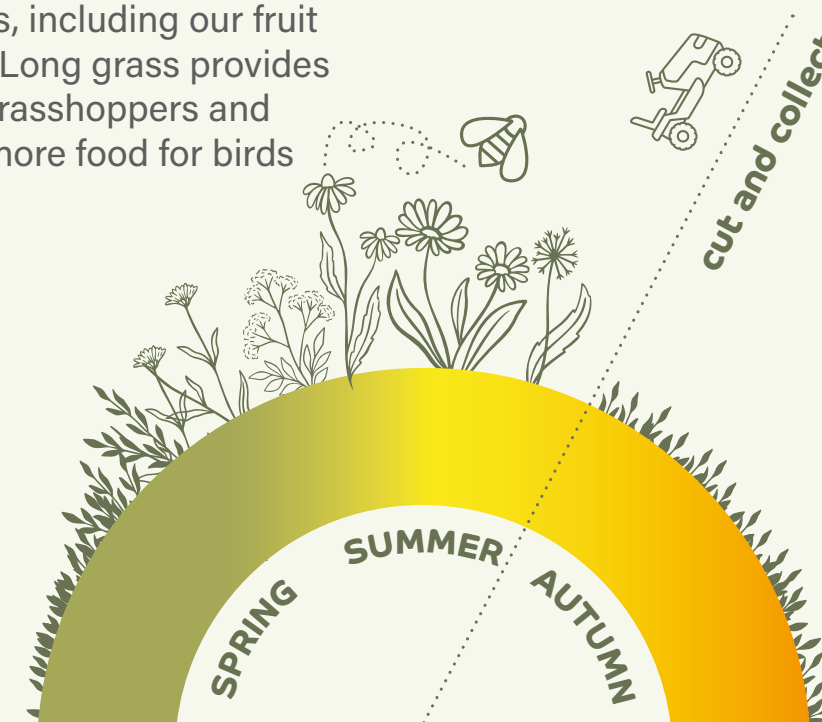
- In as many areas as possible let wildflowers and grass grow throughout spring until they have flowered and set seed in summer.
- Then, cut and collect the arisings from late summer into autumn.

This approach follows the lifecycle of the plants, and it is how wildflower meadows are traditionally managed.

Letting the flowers grow allows pollinators to forage on the nectar and pollen, giving them energy needed to pollinate more flowers, including our fruit and vegetable crops. Long grass provides food for insects like grasshoppers and moths and provides more food for birds that feed on insects.

If left uncut, grasses and tough plants (e.g. thistles and docks) will begin to overcrowd more delicate wildflowers. Cutting annually prevents grass from becoming too dominant and removing the cuttings takes some of the nutrients away from the soil, reducing their vigour. Further cuts can be taken throughout the autumn if required, until the growing season begins again in early spring.

Over time wildflowers will become more abundant and the area more attractive, please be patient though as this could take a few years.

The Nature isn't Neat approach is flexible and can be applied to all the green infrastructure you manage, or be specified on a site by site basis.

Key Management Practices

Here are the key management practices in the Nature isn't Neat approach

Verges and meadow areas should be left uncut until summer.

Identifying these areas with signage or stakes can help ensure they're not mown accidentally and make residents aware that they are unmown intentionally and not neglected or forgotten.

If it is not possible to leave meadow areas uncut until the summer, then leaving patches uncut for longer than usual in spring or reducing number of cuts over the year will help to increase the number of flowers available for pollinators.

With a little bit of mowing, you can create interest and engagement with your meadows:

- **Recreational areas and picnic sites** – create informal patches of mown areas for people to sit, relax and play games. You can be creative in these areas, mow wavy lines to make them interesting.
- **Desire lines** – where people have created their own paths by walking over the grass, keep these cut short to allow people to move easily.

Some areas should be left uncut

Drip lines of trees

Leave the area under the canopy uncut, this protects the roots and keeps the tree healthy. Join drip lines together to create connectivity.

Messy corners

Along hedges or in corners, create areas of refuge for hedgehogs, slow worms and insects to overwinter.

messy corner

drip line

connection

Did you know?

Grasslands managed in this way can store as much carbon as forests.

Uncut areas can be cut in the spring when the weather is reliably above 10°C. Hibernating animals and insects will be active and able to move away from machinery.

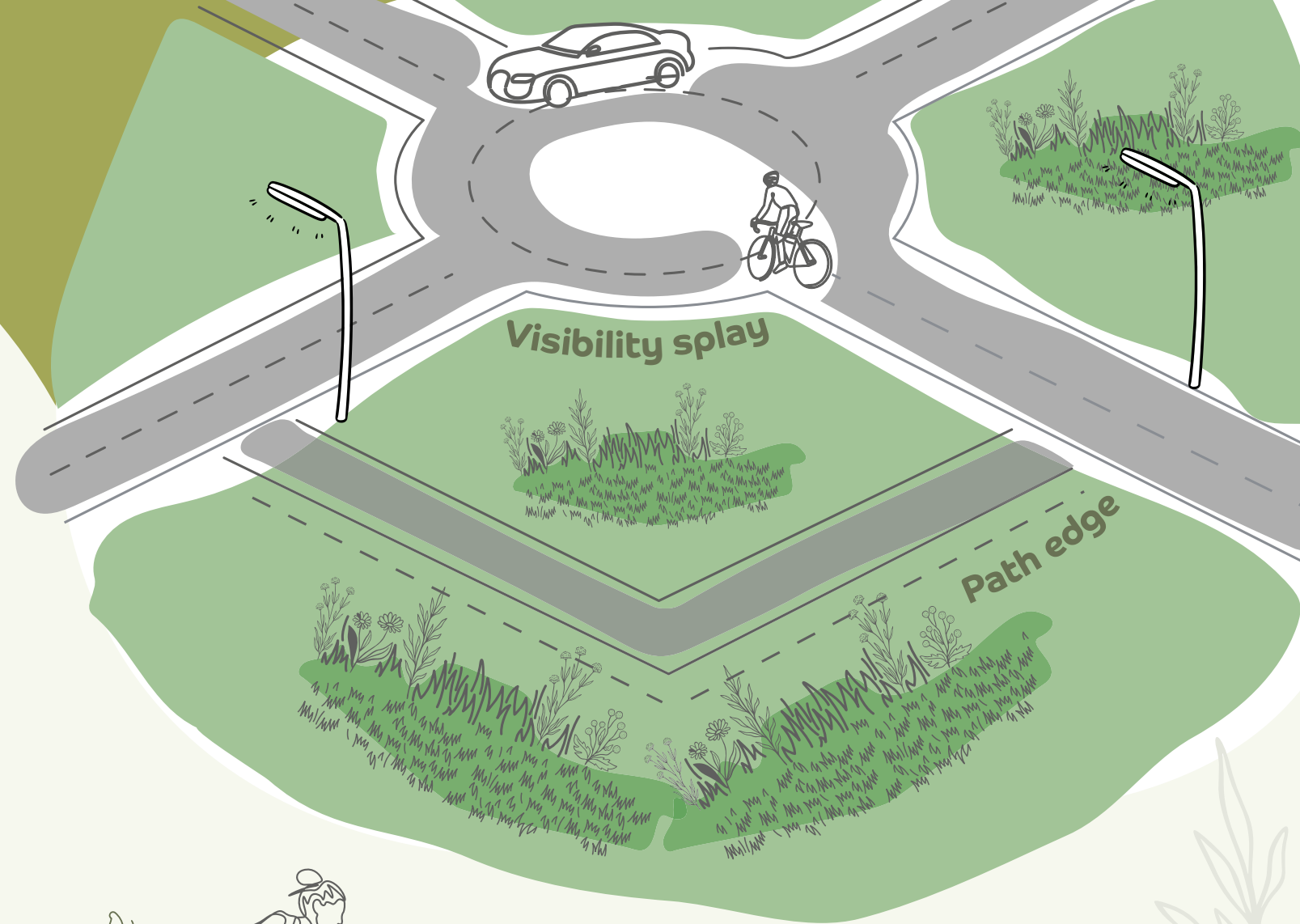
Areas which are left uncut over the whole year may need cutting every 3 years to reduce scrub encroachment.

Areas which should be cut frequently

- **Edges of paths and pavements** - a mown border of roughly 1 -2 metres maintains a safe walkway and delineates the meadow areas making them a feature
- **Visibility splays** - verges on road junctions and roundabouts to be mown to maintain visibility for drivers, cyclists, and pedestrians
- **Recreational areas** – Such as play areas and sports pitches, make sure to leave a border (for people to stand and spectate) and connecting paths to access the area

If you are planning to cut frequently, if at all possible, try to avoid areas with lots of flowers, consider whether these areas could have altered management in future years

8

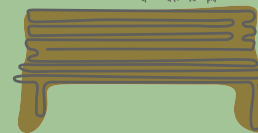
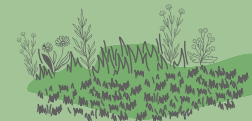
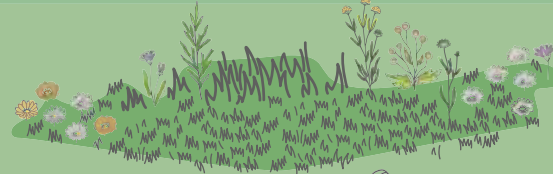
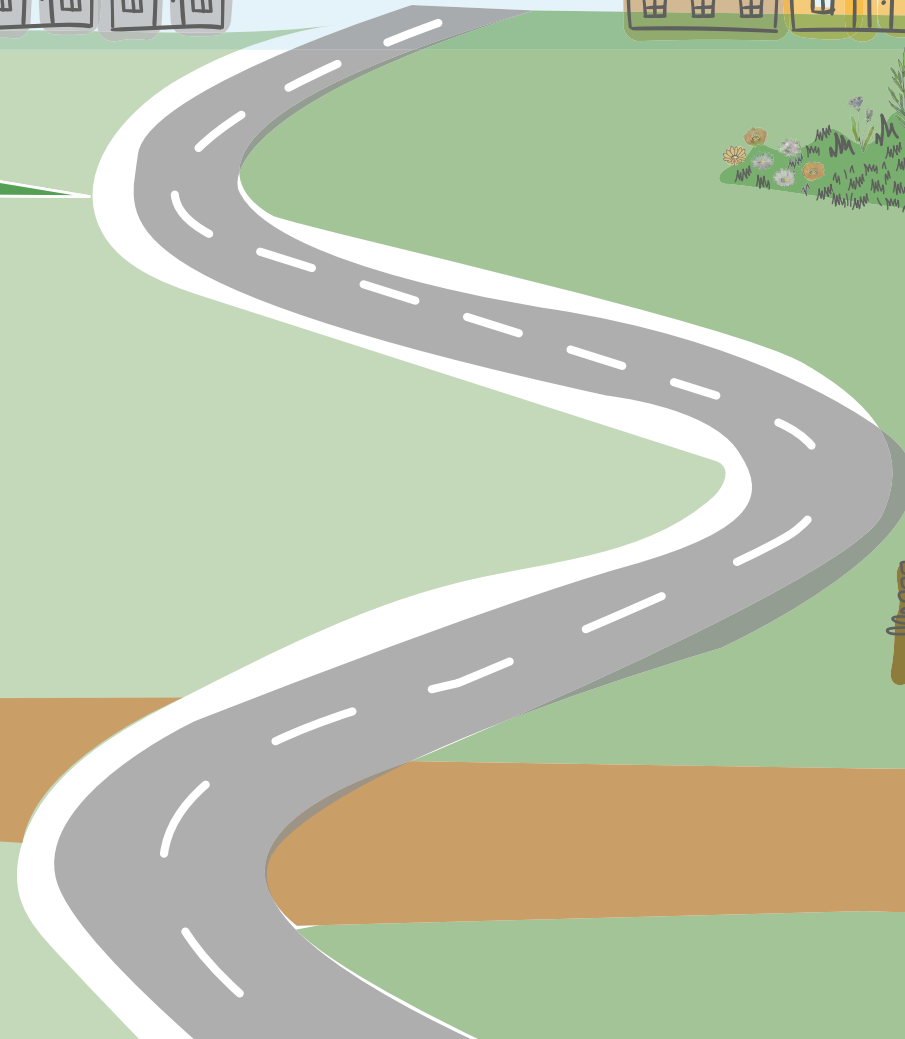
Pre-cut Walk Over

Before mowing, you should walk over the area to remove litter.

This also helps to let any small animals know you are there so that they can move away before you begin cutting

9

More Mown

Less Mown

End of season strategies

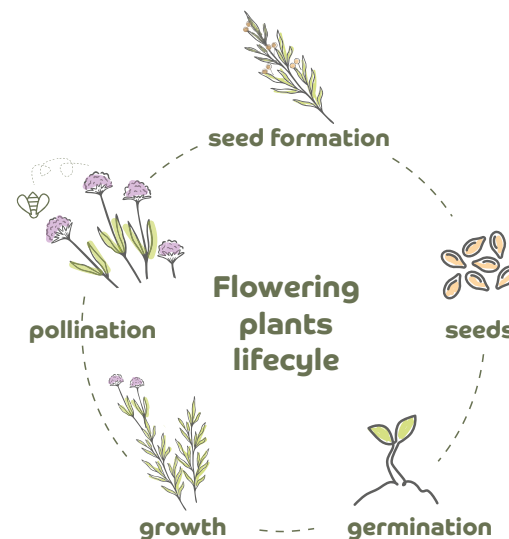
At the end of the summer there can be large volumes of grass to **cut and collect** in a short period of time.

It's useful to slowly reduce the amount that's remained uncut over the summer by rotational or incremental cutting.

Whatever is left remaining can then be removed with a final cut and collect at the end of the season.

These strategies create areas of grassland with different heights, these areas will favour different species and help contribute to the biodiversity benefit of the Nature isn't Neat approach.

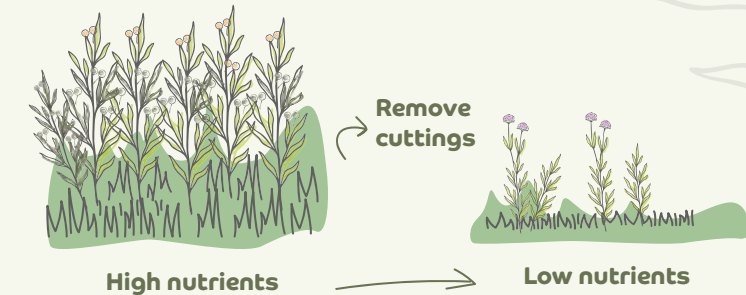
Although, you will be reducing the number of wildflowers in your green spaces there is usually a second flowering of the plants after they have been cut, so there will still be forage available for the pollinators.

These strategies are best started once most flowers have set seed, so that they are able to complete their lifecycle and increase the number of wildflowers next year.

Ideally don't cut all of your meadow areas too early, the more that can be retained in large open spaces into the autumn the better.

Cuttings should be removed from site and disposed of as green waste. Removing cuttings every year gradually takes nutrients away from the soil, preventing grass from growing too high and overcrowding more delicate wildflowers.

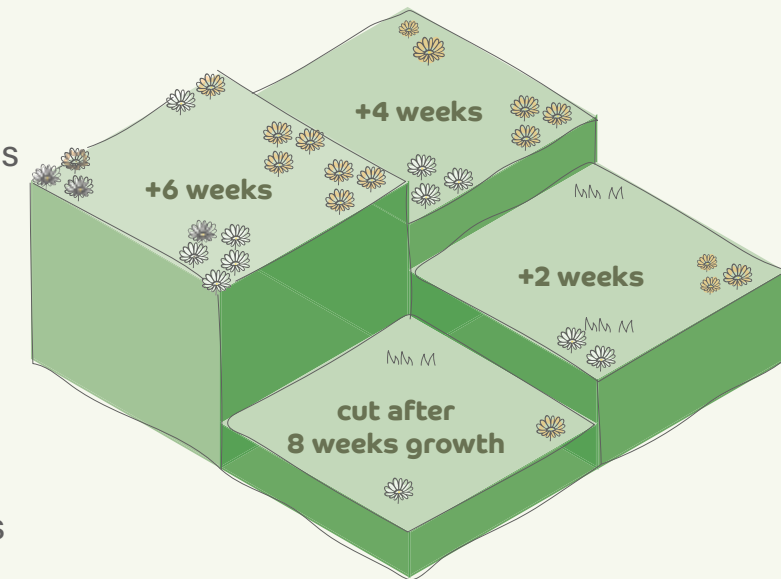
If you're unable to remove cuttings from site you can dispose of small amounts in discrete piles along hedgerows and banks.

Rotational Cut

Cut and collect alternate patches of grass with a raised mower roughly every 8 weeks during the summer.

This creates patches of short, medium, and taller grass whilst reducing the overall volume of the cuttings.

Raising the height of the mower protects low growing flowers, while the break between mows allows flowers to bloom in between cuts.

Incremental Cut

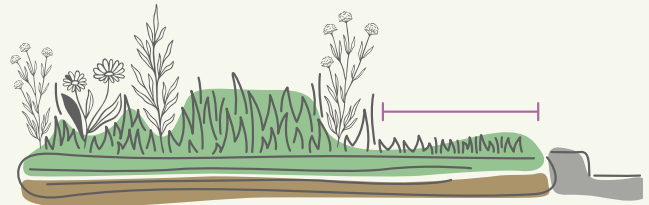
Every 4 – 8 weeks cut and collect strips or patches out of unmown areas, working inwards from mown areas. It is best to begin incrementally reducing areas in summer and you can continue into autumn. Once mown, areas can be kept short.

Along paths and road verges it is best to work outwards from the edge taking linear strips. Recreation spaces can be expanded using an incremental approach and mowing patches can be an opportunity to create more recreation and picnic areas in large spaces.

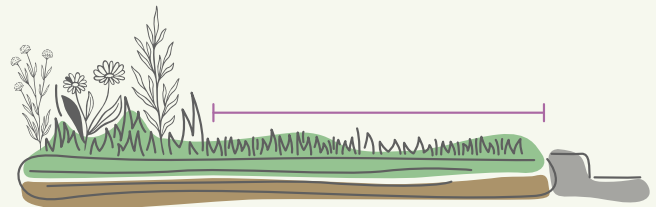
Late Spring

Early Summer

Late Summer

The project is supported by the European Agricultural Fund for Rural Development:

Europe Investing in Rural Areas and is funded by the Welsh Government's Enabling of Natural Resources and Well-being Grant.

Llyfryn Cod Gweithredu

Beth yw Natur Wyllt?

Mae'n ffordd amgen o reoli glaswelltiroedd mewn mannau gwyrdd er budd natur drwy greu dolydd a bod yn llai 'taclus'. Mae hyn yn gadael i flodau gwyllt a glaswelltau flodeuo a thyfu ac yn creu cynefinoedd gwell i bryfed peillio, fel gwenyn a gloynnod byw.

Pam ydyn ni eisiau newid rheolaeth?

Ar hyn o bryd rydym mewn argyfwng bioamrywiaeth a hinsawdd ac mae Cymru yn un o wledydd y byd sydd wedi dirywio fwyaf o ran natur. Ers y 1980au mae hanner ein holl rywogaethau o bryfed peillio wedi prnhau ac rydym wedi colli 97% o'n dolydd blodau gwyllt mewn llai na chan mlynedd.

Gall glaswelltiroedd storio cymaint o garbon â choedwigoedd. Mae lleihau'r torri gwair yn caniatáu i blanhigion dyfu systemau gwraidd mwy, storio mwy o garbon yn y pridd a helpu i fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd cynyddol. Mae systemau gwraidd gwell yn cynyddu awyru pridd, gan eu gwneud yn fwy treiddiol i ddŵr ac yn helpu i leihau llifogydd.

2

Pam mannau gwyrdd cyhoeddus?

Mae seilwaith gwyrdd yn cynnwys parciau, ymyl ffyrdd, coed, mannau gwyrdd amwynder a mwy. Er y gall rhai o'r lleiniau hyn fod yn fach, maent i gyd yn ychwanegu at ardal fawr. Mae seilwaith gwyrdd hefyd yn helpu i greu cysylltiadau ar draws y dirwedd, gan ganiatáu i bryfed peillio symud yn rhydd o flodau i flodau.

Amcanion

- Creu cynefinoedd sy'n llawn blodau gwyllt ar gyfer pryfed peillio ar draws mannau gwyrdd Gwent
- Cysylltu ardaloedd o gynefinoedd sy'n bodoli eisoes
- Cynyddu amrywiaeth a digonedd o bryfed peillio yng Ngwent

Y Dull Natur Wyllt

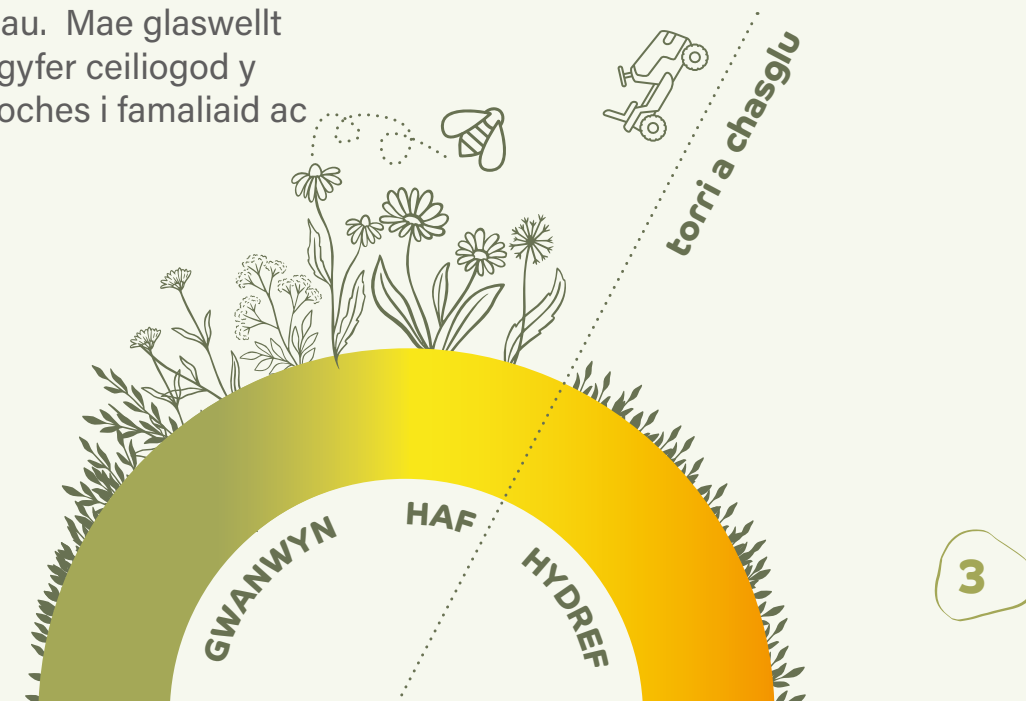
- Gadewch i flodau gwyllt a glaswellt dyfu drwy gydol y gwanwyn mewn cymaint o ardaloedd â phosibl nes eu bod wedi blodeuo a gosodwch hadau yn yr haf.
- Yna, torrwch a chasglwch y rhai sy'n codi o ddiwedd yr haf i'r hydref.

Mae'r dull hwn yn dilyn cylch bywyd y planhigion, a dyma sut mae dolydd blodau gwyllt yn cael eu rheoli'n draddodiadol.

Mae gadael i'r blodau dyfu yn caniatáu i bryfed peillio borthi ar y neithdar a'r paill, gan roi egni iddynt sydd eu hangen i beillio mwy o flodau, gan gynnwys ein cnydau ffrwythau a llysiau. Mae glaswellt hir yn darparu bwyd ar gyfer ceiliogod y rhedyn a gwyfynod, a lloches i famaliaid ac ymlusgiaid bach.

Os caiff eu gadael, bydd glaswelltau a phlanhigion caled (e.e. ysgall a dail dafol) yn dechrau gorboblogi ac yn gwthio allan blodau gwyllt mwy sensitif. Mae torri glaswellt bob blwyddyn yn atal glaswellt rhag mynd yn rhy flaenllaw ac mae cael gwared ar y toriadau yn cymryd rhai o'r maetholion i ffwrdd o'r pridd, gan leihau eu hegri. Gellir cymryd toriadau pellach drwy gydol yr hydref os oes angen, nes bydd y tymor tyfu'n dechrau eto ddechrau'r gwanwyn.

Dros amser bydd blodau gwyllt yn dod yn fwy cyffredin a'r ardal yn fwy deniadol, byddwch yn amyneddgar ond gan y gallai hyn gymryd rhai blynyddoedd.

3

Mae'r dull Natur Wyllt yn hyblyg a gellir ei gymhwyso i'r holl seilwaith gwyrdd rydych chi'n ei reoli, neu gael ei nodi ar sail fesul safle.

Arferion Rheoli Allweddol

Dyma'r arferion rheoli allweddol yn y dull Natur Wyllt, er na fyddant yn berthnasol i bob man gwyrdd

Dylid peidio â thorri lleiniau, ymylon a dolydd tan yr haf. Gall nodi'r ardaloedd hyn gydag arwyddion neu bolion helpu i sicrhau nad ydynt yn cael eu torri'n ddamweiniol a sicrhau bod preswylwyr yn ymwybodol nad yw'r ardaloedd hyn yn cael eu torri'n fwriadol ac nad ydynt yn cael eu hesgeuluso na'u hanghofio.

Os nad yw'n bosibl gadael ardaloedd dolydd heb eu torri tan yr haf, yna bydd gadael lleiniau heb eu torri am fwy o amser nag arfer yn y gwanwyn, neu leihau nifer y toriadau dros y flwyddyn, yn helpu i gynyddu nifer y blodau sydd ar gael ar gyfer pryfed peillio.

Gydag ychydig o dorri gwair, gallwch greu diddordeb ac ymgysylltiad â'ch dolydd:

- **Mannau hamdden a safleoedd picnic** – crëwch ddarnau anffurfiol o fannau wedi torri er mwyn i bobl eistedd, ymlacio a chwarae gemau. Gallwch fod yn greadigol yn y meysydd hyn, torrwrch linellau tonnog i'w gwneud yn ddiddorol.
- **Llinellau awydd** – lle mae pobl wedi creu eu llwybrau eu hunain drwy gerdded dros y glaswellt, cadwch y rhain yn fyr er mwyn caniatáu i bobl symud yn hawdd.

Dylid gadael rhai ardaloedd heb eu torri:

Llinellau diferu'r coed

Gadewch yr ardal o dan y canopi heb ei thorri, mae hyn yn diogelu'r gwreiddiau ac yn cadw'r goeden yn iach. Cyfunwch llinellau diferu'r coed gyda'i gilydd er mwyn creu cysylltedd

Corneli blêr

Ar hyd gwrychoedd neu mewn corneli, crëwch ardaloedd o loches i ddraenogod a slorymod a phryfed i aeafu.

**cornel
flêr**

llinell drip

cysylltiad

Wydddech chi?

Gall rheoli glaswelltir yn y ffordd hon storio cymaint o garbon â fforestydd?

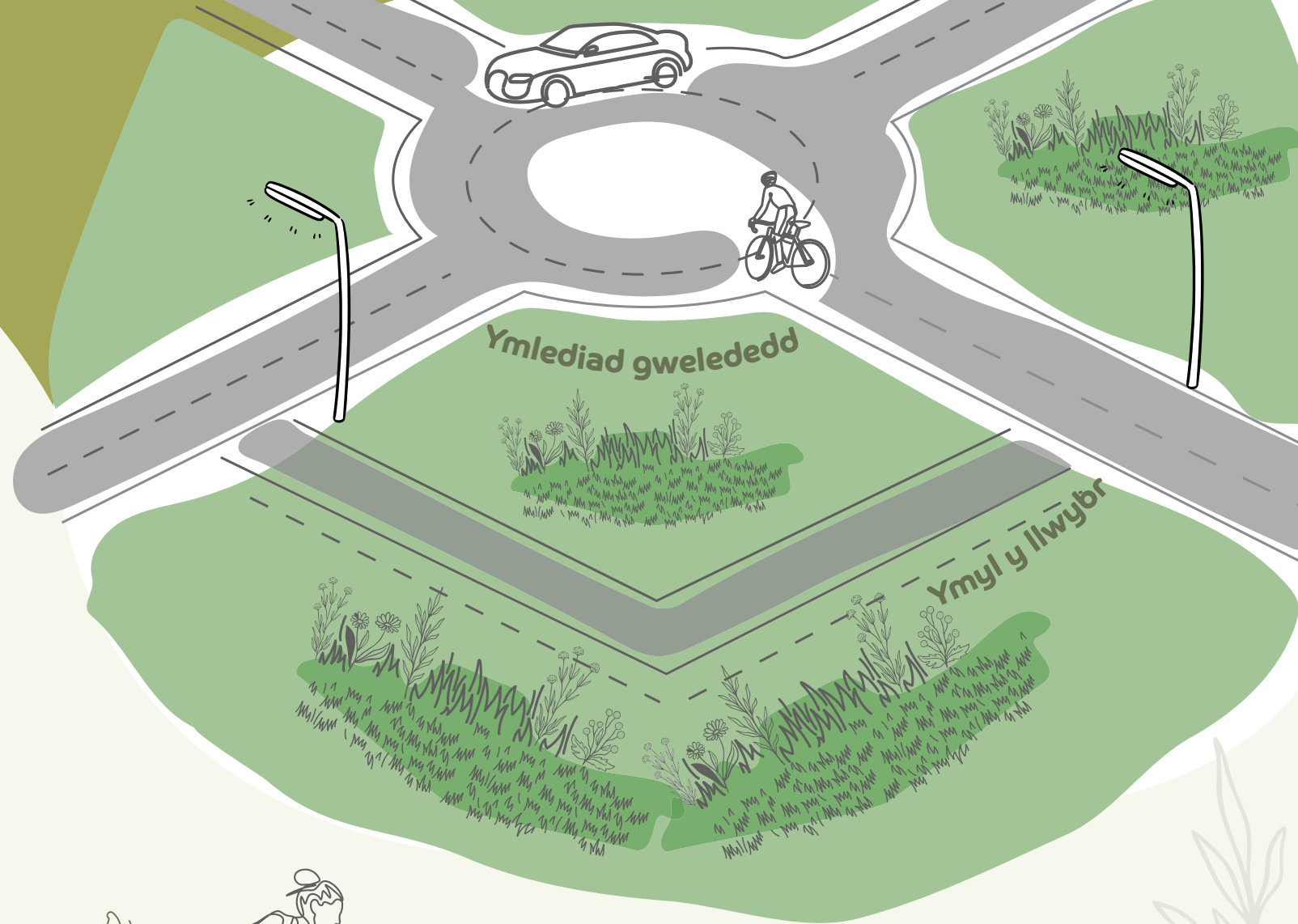
Gellir torri ardaloedd heb eu torri yn y gwanwyn pan fo'r tywydd fel arfer dros 10°C. Bydd anifeiliaid a phryfed sy'n cysgu dros y gaeaf yn effro ac yn gallu symud i ffwrdd o beiriannau

Efallai y bydd angen torri ardaloedd, sy'n cael eu gadael heb eu torri dros y flwyddyn gyfan, bob 3 blynedd er mwyn lleihau lledaeniad prysgwydd.

Ardaloedd y dylid eu torri'n aml

- **Ymylon llwybrau a phalmentydd** - Mae ffin o tua 1-2 metr yn cynnal rhodfa ddiogel ac yn dynodi'r dolydd, gan eu gwneud yn nodweddiadol
- **Ymlediadau gwelededd** - Torrwch ymylon ar gyffyrdd a chylchfannau er mwyn cynnal gwelededd i yrwyr, beicwyr a cherddwyr
- **Hamdden Ardaloedd** - Gwnewch yn siŵr eich bod yn gadael ffin (i bobl sefyll a gwylio) a llwybrau cysylltu er mwyn cael mynediad i'r cae

Os ydych yn bwriadu torri'n aml, os yw'n bosibl o gwbl ceisiwch osgoi ardaloedd sydd â llawer o flodau, ystyriwch a allai'r ardaloedd hyn fod â rheolaeth wedi'i newid yn y dyfodol

Taith Gerdded Cyn Torri

Cyn torri gwair, dylech gerdded drwy'r ardal i gael gwared ar sbwriel.

Mae hyn hefyd yn helpu i adael i unrhyw anifeiliaid bach wybod eich bod yno fel y gallant symud i ffwrdd cyn i chi ddechrau torri

Mwy Mown

Llai Mown

Strategaethau diwedd tymor

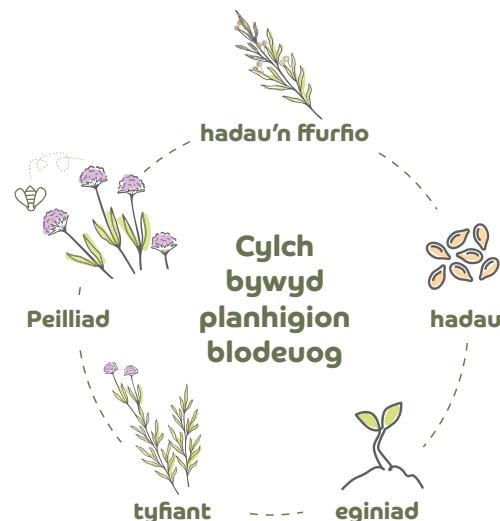
Ar ddiwedd yr haf gall fod nifer o fannau glaswellt i'w **torri ac yna casglu'r** toriadau hynny mewn cyfnod byr o amser.

Mae'n ddefnyddiol lleihau'n araf maint yr ardal sydd heb ei dorri dros yr haf, drwy doriadau ar ddull Cylchdro neu doriadau ar ddull Cynydrannol.

Yna gellir cymryd ymaith beth bynnag sydd ar ôl gyda thoriad a chasglu terfynol ar ddiwedd y tymor.

Mae'r strategaethau hyn yn creu ardaloedd o laswelltir gydag uchderau gwahanol, bydd yr ardaloedd hyn yn ffafrio gwahanol rywogaethau ac yn helpu i gyfrannu at fudd bioamrywiaeth y dull Natur Wylt.

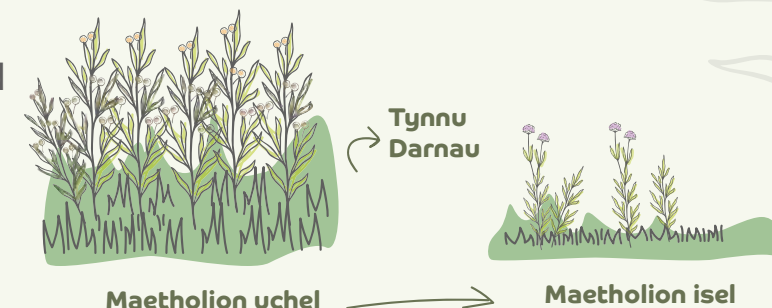
Er y byddwch yn lleihau nifer y blodau gwyllt yn eich mannau gwyrdd, fel arfer mae planhigion yn ail flodeuo ar ôl iddynt gael eu torri, felly bydd porthiant ar gael o hyd i'r pryfed peillio.

Dylid cychwyn y strategaethau hyn unwaith y bydd y rhan fwyaf o flodau wedi gosod hadau, fel eu bod yn gallu cwblhau eu cylch bywyd a chynyddu nifer y blodau gwyllt y flwyddyn nesaf.

Dylid cychwyn y strategaethau hyn unwaith y bydd y rhan fwyaf o flodau wedi gosod hadau, fel eu bod yn gallu cwblhau eu cylch bywyd a chynyddu nifer y blodau gwyllt y flwyddyn nesaf.

Dylid tynnu ymaith toriadau o'r safle a'u gwaredu fel gwastraff gwyrdd. Mae symud toriadau bob blwyddyn yn raddol dynnu maethion o'r pridd, gan atal glaswellt rhag tyfu'n rhy uchel a gorgysgodi blodau gwyllt mwy bregus.

Os na allwch gael gwared ar doriadau o'r safle, gallwch gael gwared ar symiau bach mewn tomenni ar wahân ar hyd gwrychoedd ac ochrau.

Toriadau ar ddull Cylchdro

Torrwch a chasglwch leiniau eraill o laswellt gyda thorwr uchel, tua bob 8 wythnos yn ystod yr haf.

Mae hyn yn creu darnau o laswellt byr, canolig a thalach, ac ar yr un pryd yn lleihau cyfanswm y toriadau.

Mae codi uchder y peiriant torri gwair yn diogelu blodau sy'n tyfu'n isel, tra bod yr egwyl rhwng toriadau'n caniatáu i flodau flodeuo rhwng y toriadau.

Toriadau ar ddull Cynyddrannol

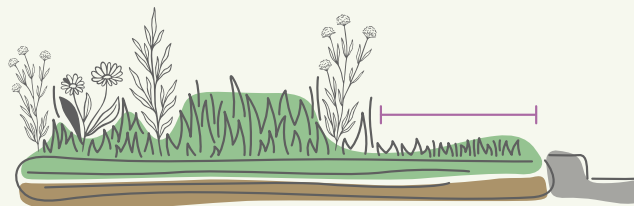
Bob 4 i 8 wythnos, torrwrch sribedi neu glytiau o ardaloedd sydd heb eu torri a chasglwch y toriadau, gan weithio tuag i mewn o'r ardaloedd sydd wedi'u torri. Mae'n well dechrau lleihau ardaloedd yn raddol yn yr haf a gallwch barhau i'r hydref. Ar ôl eu torri, gellir cadw'r ardaloedd hynny'n fyr.

Ar hyd llwybrau ac ymylon ffyrdd mae'n well gweithio tuag allan o'r ymyl gan gymryd sribedi llinellol. Gellir ehangu mannau hamdden gan ddefnyddio dull cynyddrannol a gall torri lleiniau fod yn gyfle i greu mwy o fannau hamdden a phicnic mewn ardaloedd mawr.

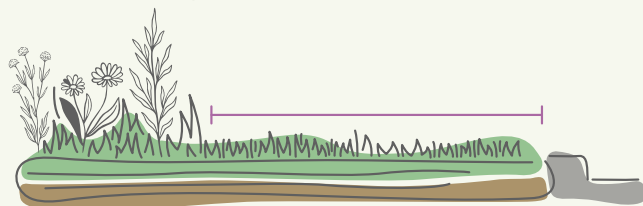
Diwedd y Gwanwyn

Cynnar yr Haf

Diwedd yr Haf

Cefnogir y prosiect gan Gronfa Amaethyddol Ewrop ar gyfer Datblygu Gwledig:

Ewrop yn Buddsoddi mewn Ardaloedd Gwledig a chaiff ei ariannu gan grant Galluogi Adnoddau Naturiol a Llesiant Llywodraeth Cymru.